

Sygn. akt I UK 362/19

POSTANOWIENIE

Dnia 12 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania V. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. (dawniej S.Sp. z o.o. w G.)
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
z udziałem zainteresowanego K. K.
o ustalenie płatnika składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 sierpnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., decyzją z 10 listopada 2015 r., stwierdził, że ubezpieczony K. K. w okresie od 1 lipca 2012 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umów zlecenia zawartych z płatnikiem składek S. Spółką z o.o. w G.. Jednocześnie ZUS ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe oraz obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne za okresy sporne (maksymalnie do września 2013 r.) i stwierdził, że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie

zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dla ubezpieczonego K. K. jest S. Spółka z o.o. w G..

W odwołaniu od decyzji organu rentowego S. Spółka z o.o. wniosła o zmianę decyzji i uznanie, że nie jest płatnikiem składek za zainteresowanego K. K. i nie pozostawała z nim w jakimkolwiek stosunku prawnym. Zleciła usługi sprzątania obiektów należących do jej kontrahentów na zasadzie podwykonawstwa R. Spółce z o.o. a następnie z K. Spółce z o.o. i to te spółki są płatnikiem składek za zainteresowanego. Zaprzeczyła, jakoby R. Spółka z o.o. zajmowała się wyłącznie obsługą kadrowo-płacową pracowników odwołującej się.

Sąd Okręgowy w G., wyrokiem z 27 listopada 2017 r., zmienił zaskarżoną decyzję w całości w ten sposób, że uznał, iż zainteresowany K. K. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 września 2013 r. z tytułu umowy zlecenia u odwołującej się S. Spółki z o.o. w G. i Spółka ta nie jest płatnikiem składek za wyżej wymieniony okres.

Sąd Okręgowy powołał się na: art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 11 ust. 2, art. 36 ust. 1 i 2, art. 17, art. 46, art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.), art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1938 ze zm.), art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 2016 r., poz. 1256 ze zm.), art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r., poz. 1065 ze zm.) i stwierdził, że – jak wynika z ustalonego stanu faktycznego – zainteresowany K. K. w okresie objętym skarżoną decyzją zawarł umowy zlecenia kolejno ze spółkami R. i K. Z treści tych umów wynika, że to te spółki jako zleceniodawcy zlecają, a zainteresowany jako zleceniobiorca przyjmuje do wykonania zlecenie polegające na dorywczych pracach porządkowo-czystościowych w ustalonym przez strony terminie i za wykonanie zlecenia otrzyma określone wynagrodzenie. Wymienione spółki zgłosiły zainteresowanego do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz wypłacały mu wynagrodzenie, co wypełnia treść definicji płatnika składek zawartej

w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W ocenie Sądu Okręgowego brak było podstaw do ustalenia, że stroną zawartych przez „zainteresowane” spółki umów zlecenia jest faktycznie spółka S., a w dalszej kolejności, brak też podstaw do stwierdzenia, że płatnikiem składek w stosunku do ubezpieczonego K. K. jest w spornym okresie spółka S.. Zdaniem Sądu pierwszej instancji brak było jakiegokolwiek stosunku prawnego łączącego spółkę S. i ubezpieczonego w spornym okresie. Ubezpieczony bezpośrednio przed zawarciem spornej umowy był zatrudniony przez spółkę S. na podstawie umowy zlecenia, ale tylko do 30 czerwca 2012 r., zaś kolejną umowę zlecenia, na dalszy okres, tj. od 1 lipca 2012 r., zawarł już ze spółką R..

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: (-) art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i przekroczenie przez Sąd pierwszej instancji granic swobodnego uznania w wyniku pominięcia wymienionych w apelacji dowodów, a także (-) art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 § 1 k.p.c. przez odmowę przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych przez organ rentowy na fakty mające istotne znaczenie w sprawie. Ponadto zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie: (-) art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 w związku z art. 4 pkt 2 lit. a, a także art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 i art. 85 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w powiązaniu z błędną wykładnią art. 734 k.c. w związku z art. 750 k.c. polegającą na pominięciu, że zawarcie na piśmie umowy o zlecenie usług nie oznacza, że można ją uważać w każdym przypadku za ważną w sytuacji, gdy nie są spełnione elementy istotne dla tego rodzaju stosunku umownego. Organ rentowy wniósł w apelacji o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującej się spółki na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2019 r., oddalił apelację, zasądając od organu rentowego na rzecz odwołującej się spółki koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, nie przekraczając granicy wyznaczonej dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji dokonał, zdaniem Sądu Apelacyjnego, właściwych ustaleń faktycznych oraz wywiódł z nich logiczne wnioski, znajdujące oparcie we właściwie zastosowanych przepisach prawa materialnego. Nie budziły też wątpliwości Sądu Apelacyjnego trafność rozstrzygnięcia i rozważania przedstawione na jego uzasadnienie, które w całości przyjął za swoje, bowiem Sąd pierwszej instancji w sposób odpowiadający wymogom art. 328 § 2 k.p.c. ustalił fakty oraz wyjaśnił podstawę prawną wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Apelacyjny zbadał, czy w spornym okresie istniał stosunek prawny łączący ubezpieczonego i spółkę S., który mógłby stanowić tytuł objęcia ubezpieczeniami społecznymi, bowiem tylko w takim wypadku spółka ta mogłaby być uznana za płatnika składek za ubezpieczonego. Sąd stwierdził, że z prawidłowych ustaleń jednoznacznie wynika, że taki stosunek prawny między ubezpieczonym a spółką S. nie istniał. Podkreślił, że w dniu przekazania przez spółkę S. części pracowników w trybie art. 23¹ k.p. na rzecz spółki R., K. K. nie znajdował się w ich gronie. Wobec kategoriycznego ustalenia, że w spornym okresie między spółką S. a K. K. nie istniał żaden stosunek prawny, bezprzedmiotowe zdaniem Sądu drugiej instancji stało się prowadzenie dalszych rozważań w zakresie pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł organ rentowy, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. Wartość przedmiotu zaskarżenia została oznaczona w skardze kasacyjnej na kwotę 5.710 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu.

Zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. jedną z przyczyn odrzucenia skargi jest jej niedopuszczalność. Na podstawie art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna między innymi w sprawach majątkowych z zakresu prawa pracy i

ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednocześnie skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia między innymi w sprawach o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy odrzuca skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, albo zwraca ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPIUS 2000 nr 15, poz. 601; z 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania.

W uzasadnieniu postanowienia z 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17 (LEX nr 2434481), Sąd Najwyższy przyjął, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregośkolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy systemowej. W postanowieniu z 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15 (OSNP 2017 nr 3, poz. 34), dotyczącym sprawy, w której znajdował zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Sąd Najwyższy stwierdził, że w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego wymierzającej, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, składki na ubezpieczenia społeczne (stwierdzającej obowiązek zapłaty składek) zaprzecza, że jest płatnikiem należnych za ubezpieczonego składek, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne (podobnie: postanowienia Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114 i z 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058). Należy stwierdzić, że przywołana teza znajduje zastosowanie również w sprawie niezwiązanej z uznaniem ubezpieczonego za pracownika, w której nie budzi wątpliwości sam fakt podlegania ubezpieczeniom społecznym, a przedmiotem sporu pozostaje jedynie ustalenie podmiotu zobowiązanego do

opłacenia składek (płatnika). *Ratio legis* dopuszczalności skargi w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym (a także w sprawach o świadczenia długoterminowe – emerytury i renty), niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, jest maksymalizacja ochrony ubezpieczonego przez rozszerzenie dostępności szczególnego środka zaskarżenia, jakim jest skarga kasacyjna, niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, co służy umożliwieniu realizacji konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. Rozstrzygnięcie sporu, który w swojej istocie sprowadza się nie tyle do ustalenia, czy zatrudniony podlega ubezpieczeniom, lecz który podmiot powinien dokonać zgłoszenia do ubezpieczenia i opłacać składki, nie ma wpływu na potencjalne nabycie przez ubezpieczonego prawa do konkretnego świadczenia, a zatem nie jest sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym. Tylko w razie utrzymania w obrocie skarżonego wyroku, zakwestionowanie pierwotnego zgłoszenia ubezpieczonego w odrębnym postępowaniu powinno zostać potraktowane jako sprawa o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, ponieważ jej rozstrzygnięcie miałoby wpływ na objęcie ubezpieczonego ochroną. Zaprezentowane stanowisko jest spójne z poglądem wyrażonym w postanowieniu Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14 (LEX nr 1751284), zgodnie z którym w sprawie, dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (w tym osoby płatnika składek), dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia. Ponadto w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania tym ubezpieczeniom (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2019 r., I UK 34/19, LEX nr 3011500).

W rozpoznawanej sprawie ubezpieczony został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych przez płatników innych niż adresat decyzji organu rentowego. Fakt świadczenia przez niego pracy w ramach umowy zlecenia, a w związku z tym podlegania ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie jest sporny. Zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego wpłynie jedynie na ustalenie płatnika zobowiązanego do opłacenia składek. Ponieważ wskazana przez

skarżącego (organ rentowy) wartość przedmiotu zaskarżenia (5.710 zł) nie przekracza granicznej kwoty 10.000 zł, należy stwierdzić, że rozpoznawana sprawa, która nie jest sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, nie jest sprawą kasacyjną ze względu na brak spełnienia jednego z kryteriów dopuszczalności skargi, wyznaczonych przez wartość przedmiotu zaskarżenia.

Mając na uwadze przedstawione rozważania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.